

Maria Jazownik
Zielona Góra
Leszek Jazownik
Uniwersytet Zielonogórski

PROFESOR MARIA JANUSZEWICZ

1

Doktor habilitowana Maria Januszewicz, emerytowana Profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego, zajmuje trwale miejsce w dziejach zielonogórskiej polonistyki jako badaczka literatury polskiej, wieloletnia nauczycielka akademicka oraz wychowawczyni wielu roczników studentów. Rodowita zielonogórzanka, z miejscową uczelnią była związana przez czterdzieści dwa lata swej pracy zawodowej, uczestnicząc w procesie kształtowania lokalnego środowiska akademickiego, nazywanym „zielonogórską drogą do uniwersytetu”¹. W proces ten wniosła swój własny oryginalny wkład jako ceniony pracownik naukowy, empatyczny, a jednocześnie wymagający nauczyciel oraz pogodny i życzliwy współpracownik.

Prof. Maria Januszewicz (z archiwum domowego)

W centrum zainteresowań badawczych Profesor Marii Januszewicz zawsze znajdowała się literatura Młodej Polski, choć na progu drogi naukowej Badaczki pojawił się także modernizm zachodni (w pracy magisterskiej *Z dziejów recepcji Maurycego Maeterlincka w Polsce (1890-1970)*, ukończonej w 1971 roku, i w artykule *Z dziejów recepcji „Niebieskiego ptaka” Maeterlincka: baśń dla dorosłych czy dla dzieci?* z roku 1976). Naturalnie Profesor nigdy problematyki literatury europejskiej przełomu wieków XIX i XX nie zarzuciła, przesunęła jedynie na plan drugi w stosunku do zagadnień modernizmu polskiego (na licznych płaszczyznach przenikającego się wszakże z modernizmem krajów Europy Zachodniej).

Głównym obszarem naukowych eksploracji Profesor Januszewicz stał się dramat młodopolski, przede wszystkim w odmianie neoromantycznej i symbolicznej. Najpierw na warsztacie naukowym Badaczki pojawił się Tadeusz Miciński, któremu poświęciła

¹ H. Szczegół, *Zielonogórska droga do uniwersytetu*, „Uniwersytet Zielonogórski. Miesięcznik Społeczności Akademickiej” 2003/2004, nr 10/1, s. 118-119.

liczne artykuły, dotyczące między innymi związków jego dramatów z romantyzmem (*Miciński a romantyzm. Na marginesie dramatu „Wrogowie duchów”*, 1975), a także z estetyką groteski (*Groteska w dramatach Tadeusza Micińskiego*, 1982) oraz z poetyką misterium (*Opowieść o Polsce i księciu Józefie Poniatowskim w dramacie Tadeusza Micińskiego „Termopile polskie”*, 1984). Opublikowała również wypowiedzi ukazujące więzi Micińskiego ze Stefanem Żeromskim (*Miciński i Żeromski oraz ich kontakty towarzyskie, literackie i kulturalne*, 1988), przybliżające poglądy pisarza na kwestię restytucji państwa polskiego (*Tadeusz Miciński wobec niepodległości Polski w świetle dramatu „Królowa Orlica”*, 1992) oraz prezentujące jego dramaturgię w kontekście polskiego modernizmu (*Dramaty Tadeusza Micińskiego na tle epoki Młodej Polski*, 1995). Za główne dokonanie w zakresie tych badań należy uznać dysertację doktorską *Twórczość dramatyczna Tadeusza Micińskiego* (1980, ed. 1990). Cały bogaty i bardzo zróżnicowany w warstwie genologicznej, kompozycyjnej, ideowej oraz językowo-stylistycznej dorobek dramatopisarski Micińskiego Profesor Januszewicz poddała naukowemu rozpoznaniu, posługując się – adekwatnie do specyfiki poszczególnych dzieł – narzędziami wypracowanymi między innymi przez historię literatury, komparatystykę czy krytykę mitograficzną. Uzasadniając konieczność stosowania różnorodnych metod wobec hermetycznych, przepelnionych symbolami i aluzjami kulturowymi dramatów Micińskiego, ujawniła jednocześnie preferowaną przez siebie postawę badawczą, a mianowicie – przyjmowaną także w dalszych latach pracy naukowej – postawę uważnego i wnikliwego czytelnika-interpretatora, szanującego swoistość formalną i prawdę ideową tekstu/utworu. Pisała o tym następująco:

chcąc w pełni zrozumieć jego twórczość, badacz Micińskiego powinien jak detektyw iść tropami przezeń wyznaczonymi oraz rozszyfrowywać ukryte i zakamuflowane idee przewodnie jego tekstów. Jest to żmudna i trudna praca zmuszająca do rekonstrukcji i często hipotetycznych ustaleń, zwłaszcza że duża ilość jego dramatów to rękopisy, często nieczytelne, niedokończone, nieuporządkowane lub uszkodzone, mające wiele różnych wersji i różnych rozwiązań. Próby dotarcia do tajników sztuki pisarskiej Tadeusza Micińskiego dają jednak każdemu badaczowi wiele satysfakcji i stanowią rekompensatę za trudy poszukiwań².

Kolejnym dramaturgiem wyróżnionym w praktyce badawczej Profesor Januszewicz jest Stanisław Wyspiański. Głównym źródłem fascynacji naukowej tym autorem okazało się *Wesele* jako utwór realizujący zasadę korespondencji sztuk. Powinowactwom między literaturą a malarstwem w młodopolskim arcydramacie Badaczka poświęciła kilka artykułów, śledząc w szczególności dostrzegalne w *Weselu* nawiązania do malarstwa historycznego Jana Matejki (np. *Wizja plastyczna i literacka Stańczyka w dziele Matejki oraz w „Weselu” Wyspiańskiego*, 1992; *Hetman Branicki w „Weselu” a „Rejtan” Matejki*, 1994; *Wernyhora i jego rodowód malarski w „Weselu” Wyspiańskiego*, 1995; *Rycerz Czarny*

---

2 M. Januszewicz, *Wstęp*, [w:] eadem, *Twórczość dramatyczna Tadeusza Micińskiego*, Zielona Góra 1990, s. 9.

w „Weselu” Wyspiańskiego a twórczość Tetmajera i „Bitwa pod Grunwaldem” Matejki, 1996; Tryptyk Matejki „Królowa Korony Polskiej” w „Weselu” Wyspiańskiego, 1996), a także analizując znaczenia uobecnionych w dramacie obrazów religijnych (*Ikony religijne w „Weselu” Wyspiańskiego*, 1995) oraz rozważając funkcje plakatu teatralnego autorstwa dramaturga (*Plakat Wyspiańskiego do sztuki Maeterlincka „Wnętrze” i jego rola w „Weselu”*, 1995).

Zainteresowanie malarskością *Wesela* zaowocowało książką habilitacyjną *Malowany dramat. O związkach literatury z malarstwem w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego* (1994). W szeregu gruntownych studiów składających się na rozprawę Profesor Januszewicz pokazała powinowactwa *Wesela* z twórczością plastyczną wielu innych, prócz Matejki, artystów polskich (Jacka Malczewskiego, Włodzimierza Tetmajera, Michała Andriollego, Leona Kaplińskiego, Artura Grottgera, Jana Stanisławskiego, Wojciecha Weissa), a także obcych (Rafaela Santiago, Sandra Botticellego, Edwarda Burne-Jonesa, Edwarda Muncha). Prześledziła ponadto związki dramatu z dziełami plastycznymi jego autora (takimi jak np. *Chochóły*, cykl *Macierzyństwo*, portrety dzieci, serie widoków na Kopiec Kościuszki, projekty witraży).

W pracy tej Autorka zaproponowała odmienne od przyjętego przez Tadeusza Makowieckiego (w klasycznej monografii *Poeta-malarz. Studium o Stanisławie Wyspiańskim*, 1935, 1969) podejście do spuścizny młodopolskiego artysty. O ile Makowiecki potraktował Wyspiańskiego jako „twórcę równoległe, acz oddzielnie, realizującego się w malarstwie i literaturze”³, Profesor przyjęła w swej rozprawie „dziś niemal powszechną ideę »integracyjną« w odniesieniu do twórczości autora *Wesela*. W myśl tej koncepcji Wyspiański jest jednocześnie poetą, malarzem, twórcą teatru. Jako artysta realizuje się w swoich dziełach poprzez wizje wyrażające się w językach różnych sztuk”⁴. Stanowisko takie jest w przekonaniu Badaczki całkowicie uzasadnione, gdyż wyrasta z myśli teatralnej Wyspiańskiego, najwybitniejszego na gruncie polskiego modernizmu ucznia Richarda Wagnera, projektodawcy i realizatora idei „syntezy sztuk”.

Trzecim dramaturgiem ważnym w poszukiwaniach i dokonaniach naukowych Profesor Januszewicz jest Tadeusz Rittner, twórca kameralnych sztuk psychologicznych, przedstawiciel młodopolskiego „dramatu wewnętrznego”. Badaczka skupiła się na opracowaniu poetyki jednej z jego sztuk, zatytułowanej *W małym domku*. Cztery opublikowane rozprawy (*Dom: pułapka czy azyl? O przestrzennych uwikłaniach bohaterów dramatu Tadeusza Rittnera „W małym domku”*, 1999; *W matni czasu czy iluzji bezczasu? O relacjach temporalnych w dramacie Tadeusza Rittnera „W małym domku”*, 1999; *Most – niemość – antymost i jego konstruktor w dramacie Tadeusza Rittnera „W małym domku”*, 1999; *Miejsca „otwarcia” na świat czy „zamknięcia” przed światem?*

3 M. Januszewicz, *Wstęp*, [w:] eadem, *Malowany dramat. O związkach literatury z malarstwem w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego*, Zielona Góra 1994, s. 8.

4 *Ibidem*.

O roli okien i drzwi w dramacie Tadeusza Rittnera „W małym domku”, 2003), zawierające analizę świata przedstawionego i konwencji gatunkowych dramatu, mogłyby stanowić znaczący fragment przyszłej monografii sztuki Rittnera.

Obok dominującej w pracach o Micińskim i Rittnerze refleksji *stricto* historycznoliterackiej Profesor Januszewicz rozwijała – zapoczątkowane w licznych pracach o *Weselu* Wyspiańskiego – badania interdyscyplinarne, dotyczące problematyki pograniczy i korespondencji sztuk. Wykorzystując metodę komparatystyczną, poszukiwała związków genetycznych i typologicznych (w układzie zarówno diachronicznym, jak i synchronicznym) między dziełami reprezentującymi różne dziedziny sztuki. Analizowała powinowactwa: 1. między poezją a malarstwem (*Inspiracje malarskie w poezji Młodej Polski* [Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Maryla Wolska i Stanisław Korab-Brzozowski], 1990; *Młodopolska synteza sztuk w wierszu Józefa Ruffera „Obcowanie dusz”*, 1996; *Kasprowiczowski poetycki ogłąd „Mony Lizy” Leonarda da Vinci*, 1999), 2. między dramatem a malarstwem (*Podkowiński i Kisielewski, czyli malarski wzór i jego literacka transpozycja (w setną rocznicę „Szału uniesień”)*, 1995; wspomniane rozprawy o *Weselu*), 3. między powieścią a malarstwem (*Brat Albert i jego obrazy w trylogii powieściowej Stefana Żeromskiego „Walka z szatanem”*, 1998). Kwestii powinowactw poezji z muzyką poświęciła rozprawę *Poemat Wacława Rolicza-Liedera „Gdy dzwonki szwajcarskie...” przykładem „poetyckiej symfonii”* (2000).

Studia nad związkami literatury z malarstwem w *Weselu* Wyspiańskiego okazały się niezwykle inspirujące także z innego powodu. Otóż nakierowały one Profesor Januszewicz na kolejny zajmujący problem badawczy, dotyczący religijnych inspiracji w literaturze i sztuce, czyli – innymi słowy – odnoszący się do obecności *sacrum* w wytworach artystycznych. Wskazanej problematyce Badaczka poświęciła kilka rozpraw o ikonografii i symbolice Maryjnej w dramatach i dziełach plastycznych Wyspiańskiego (*Ikony religijne w „Weselu” Wyspiańskiego*, 1995; „Śliczna gwiazda miasta Lwowa, Maryja” w malarsko-literackiej wizji Stanisława Wyspiańskiego. O projekcie witraża „Śluby Jana Kazimierza” i scenie historycznej „Królowa Polskiej Korony”, 2001; *Polska Królowa i Regina Coeli w dramacie Stanisława Wyspiańskiego „Legion”*, 2005; „Niebios Królowo Święta...”. O kulcie Maryjnym w życiu, plastyce i początkach twórczości literacko-teatralnej Stanisława Wyspiańskiego, 2012). Zajął się również religijnym wymiarem motywiki domu w twórczości autora *Wesela* (*Od więzi międzyludzkich do więzi człowieka z Bogiem. Dom rodzinny, dom ojczysty i Dom Boży w literacko-teatralnej wizji Wyspiańskiego*, 2010) oraz stworzyła poruszający wizerunek Wyspiańskiego jako człowieka wiary („Oczyść mą duszę, Święty Boże”. O religijnym zawierzeniu Stanisława Wyspiańskiego, 2011).

Profesor Januszewicz w swoich zainteresowaniach naukowych pozostała wierna Młodej Polsce, o czym świadczą prace Badaczki z roku 2014, zatytułowane *Lwów w życiu i twórczości Maryli Wolskiej i Beaty Obertyńskiej* oraz *Pod niebem Italii. Obraz*

Włoch w literackich przekazach twórców Młodej Polski. Warto zauważyć, że Autorka wkroczyła tu na jeszcze jeden obszar badawczy, jakim jest geografia życia literackiego.

Profesor Maria Januszewicz publikowała swe studia, rozprawy, artykuły i szkice zarówno w czasopismach naukowych zielonogórskich („Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Nauki Filologiczne”, „Filologia Polska. Uniwersytet Zielonogórski”, „Dydaktyka Literatury”, „Almanach Historycznoliteracki”), jak też ogólnopolskich („Przegląd Humanistyczny”, „Przegląd Religioznawczy”, „Litteraria”, „Przegląd Artystyczno-Literacki”, „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza”, „Biuletyn Polonistyczny”). Akcentując wagę popularyzacji wiedzy, rezultaty swych dociekań prezentowała także w periodykach społeczno-kulturalnych naszego regionu („Przegląd Lubuski”, „Nad Odrą”).

Naszkicowany tu pokrótce portret Profesor Januszewicz jako historyka literatury i osobowości twórczej będzie niepełny, jeśli nie zwróci się uwagi na pewien znamieny rys w sylwetce Badaczki. Jest nim szacunek dla Mistrzów, żywiony ze względu na ich dorobek naukowy, postawę życiową i wysokie morale. Profesor Januszewicz z wielką estymą wypowiada się zawsze o dwóch osobach, które postrzega jako autorytety – o Profesorze Władysławie Magnuszewskim⁵ i Profesorze Arturze Hutnikiewiczu⁶.

2

Jako wieloletni nauczyciel akademicki Profesor Maria Januszewicz dysponuje ogromnym doświadczeniem w zakresie dydaktyki. Na studiach stacjonarnych, zaocznych, podyplomowych i doktoranckich prowadziła zajęcia w różnych formach: wykłady kursowe i monograficzne, ćwiczenia i konwersatoria, proseminaria i seminaria magisterskie, zajęcia specjalizacyjne i fakultatywne. Z uwagi na specyfikę zielonogórskiej placówki polonistycznej w poszczególnych fazach jej istnienia (funkcjonującej pierwotnie w postaci niewielkiego Zakładu Filologii Polskiej, przeobrażonego w roku 1974 w Instytut Filologii Polskiej, w którego ramach literaturoznawcy byli zatrudnieni w Zakładzie Historii i Teorii Literatury⁷), Profesor Januszewicz podczas swej pracy zawodowej realizowała bardzo szeroki zakres materiału, gdyż wykładała zarówno przedmioty z zakresu historii (dzieje literatury polskiej i powszechnej wszystkich epok), jak i teorii literatury (poetyka i analiza dzieła literackiego). Niebywale kompetentna w obu dziedzinach, ze szczególnym zamiłowaniem wprowadzała kolejne pokolenia

5 Zob. M. Januszewicz, *Władysław Magnuszewski (1926-1996)*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1996, t. 30, s. 199-201.

6 Zob. M. Januszewicz, *Rzecz o Profesorze Arturze Hutnikiewiczu*, „Przegląd Artystyczno-Literacki” 1995, nr 3, s. 10-12.

7 W. Magnuszewski, *Instytut Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze*, „Biuletyn Polonistyczny” 1976, z. 3, s. 2-3. W roku 1991 doszło do wyodrębnienia Zakładu Historii Literatury i Zakładu Teorii Literatury.

adeptów polonistyki w arkana historii literatury polskiej, w szczególności literatury przełomu wieków XIX i XX. Z prawdziwym znawstwem i autentycznym zaangażowaniem przybliżała im kulturowe (filozoficzne, ideologiczne, religijne i estetyczno-artystyczne) oraz polityczno-historyczne konteksty literatury powstałej w niezwykle ważnych okresach dziejów narodowych – w ostatnich dekadach niewoli i w niepodległej II Rzeczypospolitej.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez Profesor Marię Januszewicz na studiach stacjonarnych i zaocznych, między innymi wykłady i ćwiczenia z literatury powszechnej, literatury okresu Młodej Polski, dwudziestolecia międzywojennego, tradycji literackiej (obecność antyku i Biblii w literaturze przełomu wieków XIX i XX), a także fakultety literaturoznawcze (poświęcone *sacrum* w literaturze i sztuce, korespondencji sztuk, galerii malarstwa w literaturze), seminaria licencjackie, magisterskie i doktoranckie, zawsze bardzo starannie przygotowane, cieszyły się wielkim zainteresowaniem studentów. Wiele wymagając od swoich podopiecznych, a zwłaszcza oczekując rzetelności i uczciwości podczas realizacji podjętych zadań, zarażała ich swoją pasją poznawczą i nie szczędziła pomocy w rozwiązywaniu problemów badawczych, zawsze znajdując dla swych uczniów czas i udostępniając im swe bogate zbiory. Wyształciła i wypromowała wielu magistrów i jednego doktoranta. Do grona uczniów Profesor Januszewicz należy znaczna grupa lubuskich nauczycieli, bibliotekarzy, dziennikarzy, animatorów kultury, krytyków i literatów, a także większość pracowników naukowych aktualnie zatrudnionych w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego.

*

Patrząc na drogę akademicką Profesor Marii Januszewicz, należy podkreślić, że Uczona, zwiąawszy się z zielonogórką polonistyką w jej skromnych i niełatwych początkach, swą sumienną pracą badawczą i dydaktyczną współtworzyła jej oblicze przez ponad cztery dekady, znacząco przyczyniając się – obok innych znakomitych badaczy i wspinających nauczycieli, jak zwłaszcza profesorowie: Władysław Magnuszewski, Jerzy Brzeziński i Wojciech Pasterniak – do jej awansu na poziom uniwersytecki. Nie można też nie wspomnieć o wielkiej kulturze osobistej Profesor Januszewicz, przejawiającej się w relacjach ze współpracownikami i młodzieżą akademicką, a także o trudnym do przecenienia wkładzie w kształtowanie w miejscowym środowisku polonistycznym klimatu zaufania i wzajemnej życzliwości.

Nota biograficzna

Profesor Maria Januszewicz urodziła się 2 lipca 1948 roku w Zielonej Górze. W rodzinnym mieście ukończyła liceum ogólnokształcące, następnie podjęła studia polonistyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu (aktualnie Uniwersytet Opolski).

Pracę magisterską *Z dziejów recepcji Maurycego Maeterlincka w Polsce (1890-1970)*, wymagającą przeprowadzenia rozległej kwerendy w wielu instytucjach naukowych i bibliotekach, napisała pod kierunkiem doc. Jerzego Pośpiecha i obroniła w czerwcu 1971 roku. Bezpośrednio po studiach została zatrudniona w nowo powstałej Wyższej Szkole Nauczycielskiej w Zielonej Górze. Z tym ośrodkiem naukowym, przekształconym w 1973 roku w Wyższą Szkołę Pedagogiczną, a w roku 2001 (po połączeniu z Politechniką Zielonogorską) w Uniwersytet Zielonogórski, była związana przez cały okres pracy zawodowej, trwający do roku 2013.

W grudniu 1980 roku w macierzystej uczelni Profesor Januszewicz uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy *Twórczość dramatyczna Tadeusza Micińskiego*, napisanej pod kierunkiem prof. Władysława Studenckiego. Recenzentami dysertacji byli: doc. Leokadia Pośpiech (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opolu), prof. Artur Hutnikiewicz (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) i prof. Jan Trzynadłowski (Uniwersytet Wrocławski).

Kolejny etap pracy naukowej Profesor Januszewicz zamyka publikacja i obrona rozprawy habilitacyjnej *Malowany dramat. O związkach literatury z malarstwem w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego*. Recenzentami wydawniczymi książki byli prof. Władysław Magnuszewski i prof. Artur Hutnikiewicz. 7 czerwca 1995 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu Profesor Januszewicz odbyła kolokwium habilitacyjne i otrzymała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Dorobek Habilitantki opiniowali profesorowie: Artur Hutnikiewicz, Jan Trzynadłowski i Andrzej Makowiecki (Uniwersytet Warszawski). Zmarłego 18 maja 1995 roku prof. Trzynadłowskiego zastąpił podczas kolokwium prof. Wojciech Gutowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu).

W roku 1997 Profesor Januszewicz została profesorem nadzwyczajnym zielonogórskiej uczelni. W latach 1997-1998 pełniła funkcję kierownika Zakładu Historii Literatury, w latach 2005-2008 kierowała Zakładem Literatury XX Wieku, a następnie – do roku 2013 – Zakładem Literatury XX i XXI Wieku, który powstał w wyniku przekształceń strukturalnych Instytutu Filologii Polskiej. Była członkiem Rady Instytutu Filologii Polskiej oraz Rady Wydziału Humanistycznego.

Profesor Januszewicz opublikowała dwie monografie autorskie, blisko pięćdziesiąt artykułów naukowych oraz zredagowała dwie prace zbiorowe. W czasie swej pracy zawodowej sprawowała opiekę naukową nad przygotowaniem dwustu sześciu prac magisterskich i dwudziestu sześciu prac licencjackich. Zrecenzowała przeszło dwieście prac magisterskich i kilkanaście licencjackich. Uczestniczyła w kształceniu kadry naukowej jako promotor pracy doktorskiej mgra Tomasza Ratajczaka *Literatura religijna w wadowickich oficynach wydawniczych (1825-1939)*, obronionej w 2004 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika.

Profesor Maria Januszewicz czynnie włączała się w prace zielonogórskich oddziałów ogólnopolskich organizacji naukowych, Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza oraz Towarzystwa Miłośników Twórczości Jana Kasprowicza (w latach 1992-1994 była prezesem Towarzystwa). Za działalność naukową czterokrotnie została wyróżniona Nagrodą Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (1976, 1978, 1981, 1996).

BIBLIOGRAFIA PRAC PROFESOR MARII JANUSZEWICZ Z LAT 1975-2014

Monografie autorskie

Twórczość dramatyczna Tadeusza Micińskiego, Zielona Góra 1990.

Malowany dramat. O związkach literatury z malarstwem w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego, Zielona Góra 1994.

Prace redakcyjne

„Almanach Historycznoliteracki. Pismo Stowarzyszenia Przyjaciół Literatury w Zielonej Górze”, t. 1, Zielona Góra 1998.

„Filologia Polska. Uniwersytet Zielonogórski”, t. 4: *Wokół tekstów kultury. Literatura – język – teatr – internet*, Zielona Góra 2009 (współredakcja T. Ratajczak).

Artykuły opublikowane w monografiach tematycznych

Z dziejów recepcji „Niebieskiego ptaka” Maeterlincka: baśń dla dorosłych czy dla dzieci?, [w:] *Z zagadnień historii literatury*, red. L. Ludorowski, Zielona Góra 1976, s. 147-153.

Tadeusz Miciński wobec niepodległości Polski w świetle dramatu „Królowa Orlica”, [w:] *„Odrodzona i Niepodległa” – w literaturze. Praca zbiorowa*, red. W. Magnuszewski, Zielona Góra 1992, s. 53-62.

Ikony religijne w „Weselu” Wyspiańskiego, [w:] *W poszukiwaniu zapomnianych wartości. Chrześcijańskie wartości w edukacji literackiej i językowej*, red. M. Sinica, Zielona Góra 1995, s. 164-182.

Brat Albert i jego obrazy w trylogii powieściowej Stefana Żeromskiego „Walka z szatanem” (Profesorowi Arturowi Hutnikiewiczowi), [w:] *Człowiek – dzieło – sacrum*, red. S. Gajda, H.J. Sobeczko, Opole 1998, s. 449-466.

Kasprowicowski poetycki ogląd „Mony Lizy” Leonarda da Vinci, [w:] *Jan Kasprowic. W siedemdziesiątym roku śmierci*, red. J. Kaczyński, Olsztyn 1999, s. 117-123.

Przedstawiciele „malarzy” krakowskiej na kartach „Wesela” Stanisława Wyspiańskiego, [w:] *Literatura, kultura, język. Z warsztatów badawczych*, red. J. Rećko, Zielona Góra 2000, s. 309-318.

Poemat Wacława Rolicza-Liedera „Gdy dzwoni szwajcarskie...” przykładem „poetyckiej symfonii”, [w:] *Genologia i konteksty*, red. C.P. Dutka, M. Mikołajczak, Zielona Góra 2000, s. 241-248.

Miejsca „otwarcia” na świat czy „zamknięcia” przed światem? O roli okien i drzwi w dramacie Tadeusza Rittnera „W małym domku”, [w:] *Filologia Polska. Uniwersytet Zielonogórski*, t. 1: *Trzydziestolecie polonistyki zielonogórskiej*, red. J. Brzeziński, Zielona Góra 2003, s. 25-44.

Polska Królowa i Regina Coeli w dramacie Stanisława Wyspiańskiego „Legion”, [w:] *Filologia Polska. Uniwersytet Zielonogórski*, t. 2, red. I. Sikora, Zielona Góra 2005, s. 91-113.

Polska Królowa i Regina Coeli w dramacie Stanisława Wyspiańskiego „Legion”, [w:] *Przez dwa stulecia. In memoriam Artur Hutnikiewicz*, red. J. Kryszak, H. Ratuszna, Toruń 2006, s. 137-160 (poszerzona i wzbogacona o kolorowe reprodukcje wersja artykułu opublikowanego w roku 2005 w „Filologii Polskiej”).

Wokół tekstów kultury. Prolegomena, [w:] *Filologia Polska. Uniwersytet Zielonogórski*, t. 4: *Wokół tekstów kultury. Literatura – język – teatr – internet*, red. M. Januszewicz, T. Ratajczak, Zielona Góra 2009, s. 5-11 (współautor T. Ratajczak).

- Nos i Widmo w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego*, [w:] *„Filologia Polska. Uniwersytet Zielonogórski”*, t. 4: *Wokół tekstów kultury. Literatura – język – teatr – internet*, red. M. Januszewicz, T. Ratajczak, Zielona Góra 2009, s. 97-109.
- Od więzi międzyludzkich do więzi człowieka z Bogiem. Dom rodzinny, dom ojczysty i Dom Boży w literacko-teatralnej wizji Wyspiańskiego*, [w:] *Dylematy egzystencjalne*, t. 2: *Więzi*, red. E. Bartkowiak, A. Dobrychłop, P. Prüfer, Zielona Góra 2010, s. 227-238.
- „Oczyść mą duszę, Święty Boże”. O religijnym zawierzeniu Stanisława Wyspiańskiego*, [w:] *Dylematy egzystencjalne*, t. 3: *Zawirowania wokół zaufania. Wyobrażenia i rzeczywistość*, red. P. Prüfer, J. Mariański, Zielona Góra 2011, s. 263-284.
- Lwów w życiu i twórczości Maryli Wolskiej i Beaty Obertyńskiej*, [w:] *Świat Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej w literaturze i sztuce*, red. M. Jazownik, L. Jazownik, Zielona Góra 2014, s. 185-208.
- Pod niebem Italii. Obraz Włoch w literackich przekazach twórców Młodej Polski*, [w:] *Włoskie i polskie osobliwości. Relacja, komplementarność, integracja*, red. P. Prüfer, P. Słowiński, Gorzów Wielkopolski 2014, s. 199-226.

Artykuły opublikowane w polskich periodykach naukowych

- Miciński a romantyzm. Na marginesie dramatu „Wrogowie duchów”*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Nauki Filologiczne”, z. 1, red. W. Pasterniak, Zielona Góra 1975, s. 49-62.
- Groteska w dramatach Tadeusza Micińskiego*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Nauki Filologiczne”, z. 3, red. W. Pasterniak, Zielona Góra 1982, s. 59-74.
- Opowieść o Polsce i księciu Józefie Poniatowskim w dramacie Tadeusza Micińskiego „Termopile polskie”*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 4, red. W. Pasterniak, Zielona Góra 1984, s. 105-126.
- W świecie literatury romantycznej*, „Przegląd Humanistyczny” 1988, nr 8-9, s. 227-232.
- Miciński i Żeromski oraz ich kontakty towarzyskie, literackie i kulturalne*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 5, red. W. Pasterniak, Zielona Góra 1988, s. 35-51.
- Jeszcze raz o „Krzaku dzikiej róży w ciemnych smreczynach” Jana Kasprowicza*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 5, red. W. Pasterniak, Zielona Góra 1988, s. 53-58.
- Inspiracje malarskie w poezji Młodej Polski*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 6, red. J. Brzeziński, Zielona Góra 1990, s. 95-111.
- Ikony religijne w „Weselu” Wyspiańskiego*, „Przegląd Religioznawczy” 1994, nr 3, s. 3-19.
- Dramaty Tadeusza Micińskiego na tle epoki Młodej Polski*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 7, red. W. Magnuszewski, Zielona Góra 1995, s. 47-59.
- Wernyhora i jego rodowód malarski w „Weselu” Wyspiańskiego*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 8, red. C.P. Dutka, Zielona Góra 1995, s. 63-85.
- Plakat Wyspiańskiego do sztuki Maeterlincka „Wnętrze” i jego rola w „Weselu”*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 8, red. C.P. Dutka, Zielona Góra 1995, s. 87-94.
- Podkowiński i Kisielewski, czyli malarski wzór i jego literacka transpozycja (w setną rocznicę „Szału uniesień”)*, „Litteraria” 1995 (t. 26), s. 27-36.
- Rzecz o Profesorze Arturze Hutnikiewiczu*, „Przegląd Artystyczno-Literacki” 1995, nr 3, s. 10-12.
- Władysław Magnuszewski (1926-1996). (Przemówienie wygłoszone 25 kwietnia 1996 roku na uroczystości żałobnej ku czci śp. Profesora Władysława Magnuszewskiego, w gmachu głównym Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego w Zielonej Górze)*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza” 1996, t. 30, s. 199-201.

- Młodopolska synteza sztuk w wierszu Józefa Ruffera „Obcowanie dusz”*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 9, red. M. Sinica, Zielona Góra 1996, s. 55-68.
- Brat Albert i jego obrazy w trylogii powieściowej Stefana Żeromskiego „Walka z szatanem”*, „Almanach Historycznoliteracki”, t. 1, red. M. Januszewicz, Zielona Góra 1998, s. 109-130.
- Twórczość dramatyczna Tadeusza Micińskiego* [streszczenie pracy doktorskiej], „Biuletyn Polonistyczny” 1998, z. 1/2, s. 48-53.
- Dom: pułapka czy azyl? O przestrzennych uwikłaniach bohaterów dramatu Tadeusza Rittnera „W małym domku”*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 10, red. J. Brzeziński, Zielona Góra 1999, s. 21-30.
- W matni czasu czy iluzji bezczasu? O relacjach temporalnych w dramacie Tadeusza Rittnera „W małym domku”*, „Studia i Materiały Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze. Filologia Polska”, z. 10, red. J. Brzeziński, Zielona Góra 1999, s. 31-39.
- Most – niemość – antymost i jego konstruktor w dramacie Tadeusza Rittnera „W małym domku”*, „Almanach Historycznoliteracki”, t. 2, red. L. Libera, R. Szyber, Zielona Góra 1999, s. 131-139.
- „Śliczna gwiazda miasta Lwowa, Maryja” w malarsko-literackiej wizji Stanisława Wyspiańskiego. O projekcie witraża „Śluby Jana Kazimierza” i scenie historycznej „Królowa Polskiej Korony”*, „Dydaktyka Literatury”, t. 21, red. W. Pasterniak, Zielona Góra 2001, s. 21-49.

Artykuły opublikowane w lubuskich periodykach społeczno-kulturalnych

- Problemy literatury Polski Ludowej* [sprawozdanie z konferencji naukowej *Z problemów literatury Polski Ludowej* zorganizowanej przez Instytut Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze w dniach 24-26 X 1974], „Przegląd Lubuski” 1975, nr 1, s. 162-164.
- Wizja plastyczna i literacka Stańczyka w dziele Matejki oraz w „Weselu” Wyspiańskiego*, „Nad Odrą” 1992, nr 9, s. 6-8.
- Hetman Branicki w „Weselu” a „Rejtan” Matejki*, „Nad Odrą” 1994, nr 3, s. 5-6.
- Sienkiewicz a Młoda Polska*, „Nad Odrą” 1994, nr 9-10, s. 5-6.
- Rycerz Czarny w „Weselu” Wyspiańskiego a twórczość Tetmajera i „Bitwa pod Grunwaldem” Matejki*, „Nad Odrą” 1996, nr 1, s. 5-6.
- Tryptyk Matejki „Królowa Korony Polskiej” w „Weselu” Wyspiańskiego*, „Nad Odrą” 1996, nr 4-6, s. 3-4.
- „Niebios Królowo Święta...”. O kulcie Maryjnym w życiu, plastyce i początkach twórczości literacko-teatralnej Stanisława Wyspiańskiego*, „Nad Odrą” 2012, z. 3-5, s. 32-41.